

61986J0062

Hotărârea Curții (Camera a cincea)
din 3 iulie 1991^{*}

AKZO Chemie BV
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Articolul 86 – Practici eliminatorii ale unei întreprinderi dominante”

Cauza C-62/86

În cauza C-62/86,

AKZO Chemie BV, cu sediul social în Amersfoort (Țările de Jos), reprezentată de I. Van Bael, J.-F. Bellis și A. Vanderelst, avocați în baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxembourg la cabinetul lui F. Brausch, 8, rue Zithe, BP 1107,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de către domnul B. van der Esch, consilier juridic principal, asistat de domnii T. van Rijn și L. Gyselen, membri ai Serviciului juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului G. Berardis, membru al Serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea Deciziei Comisiei Comunităților Europene din 14 decembrie 1985 privind o procedură de aplicare a articolului 86 din Tratatul CEE (IV/30.698-ECS/AKZO Chemie, JO L 374, p. 1),

CURTEA (Camera a cincea)

compusă din domnii J. C. Moitinho de Almeida, președinte de cameră, G. C. Rodríguez Iglesias, Sir Gordon Slynn, domnii R. Joliet și M. Zuleeg, judecători,

avocat general: domnul C. O. Lenz

grefier: domnul J. A. Pompe, grefier adjunct

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea susținerilor orale ale părților în ședința din 29 noiembrie 1988, în cursul căreia Comisia a fost reprezentată de domnul T. van Rijn, membru al Serviciului juridic, și de T. Ottervanger, avocat în baroul din Rotterdam,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 19 aprilie 1989,

---

^{*} Limba de procedură: olandeza.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea depusă la grefa Curții la 5 martie 1986, AKZO Chemie BV a introdus, în temeiul articolului 173 paragraful al doilea din Tratatul CEE, o acțiune care vizează anularea Deciziei 85/609/CEE a Comisiei din 14 decembrie 1985 privind o procedură de aplicare a articolului 86 din Tratatul CEE (IV/30.698-ECS/AKZO Chemie, JO L 374, p. 1).

2 Prin această decizie, Comisia a stabilit că AKZO a încălcat articolul 86 din tratat adoptând împotriva unei societăți concurente, Engineering and Chemical Supplies (Epsom and Gloucester) Ltd (denumită în continuare „ECS”), un comportament având drept scop subminarea activității acesteia și/sau provocării retragerii de către aceasta de pe piața comunitară a peroxidilor organici (articolul 1).

3 AKZO Chemie și filialele sale formează divizia „specialități chimice” din cadrul grupului olandez AKZO NV, care fabrică produse chimice și fibre artificiale.

4 AKZO UK, filială deținută în totalitate de AKZO Chemie (în continuare, denumirea „AKZO” este folosit pentru a desemna entitatea economică constituită de AKZO Chemie BV și filialele sale), produce, în Regatul Unit, peroxizi organici, care sunt specialități chimice folosite în industria materialelor plastice. Această întreprindere produce, de asemenea, compuși pe bază de peroxid de benzoil, unul din peroxizii organici, utilizați ca agenți de înălbire a făinii, precum și bromat de potasiu și amestecuri de vitamine, alți doi aditivi pentru făină.

5 Peroxidul de benzoil și bromatul de potasiu sunt livrabile în diferite diluții, în funcție de nevoile clientului. Peroxidul de benzoil este vândut în principal în diluție de 16 sau de 20 %, bromatul de potasiu este în general livrat în diluție de 6 sau de 10 %.

6 Conform deciziei (punctul 17), trei întreprinderi (AKZO, ECS și Diaflex) oferă o gamă completă sau aproape completă de aditivi pentru făină în Regatul Unit și în Irlanda.

7 Cumpărătorii de aditivi pot fi împărțiți în trei categorii. Prima include principalele trei grupuri de mori, de dimensiuni similare, Ranks (RHM), Spillers și Allied Mills, care, împreună, reprezintă aproximativ 85 % din cerere. Cea de-a doua constă în mori independente aparținând unor trei mari grupuri, „marii independenți”, care reprezintă 10 % din cerere. Restul de 5 % sunt achiziționate de către mori cu o mai mică importanță, „micii independenți”.

8 Înaintea declanșării disputei dintre AKZO și ECS care a dus la luarea deciziei care face obiectul prezentei acțiuni, Ranks împărțea comenzile între AKZO și Diaflex. Spillers era aprovizionat în principal de AKZO și, pentru restul produselor, de Diaflex. Allied cumpăra aditivi de la ECS prin intermediul centrului său de achiziții, Provincial Merchants. Cu toate acestea, Coxes Lock, una din morile din grupul Allied, se aproviziona de la AKZO. ECS deținea, prin urmare, două treimi din clientela „marilor independenți” iar AKZO restul de o treime.

9 Comisia (articolul 1 din decizie) a constatat, în special, că AKZO

i) a emis amenințări directe la adresa ECS, în cursul ședințelor ținute la sfârșitul anului 1979, cu scopul de a obține retragerea de pe piața peroxidilor organici în aplicarea lor asupra „plasticelor”;

ii) începând aproximativ din decembrie 1980, a oferit și a furnizat sistematic aditivi pentru făină către Provincial Merchants, Allied Mills și clienților ECS din sectorul „marilor independenți” la prețuri anormal de mici, cu intenția de a distruge viabilitatea comercială a ECS, obligând-o pe aceasta fie să-și abandoneze clientela în favoarea AKZO, fie să scadă prețurile până la vânzarea în pierdere, pentru a o păstra;

iii) a făcut oferte selective clienților ECS pentru aditivii pentru făină, menținând în același timp prețuri semnificativ mai mari (până la 60 %), față de cumpărătorii comparabili care făceau parte deja din clientela sa obișnuită;

iv) a oferit clienților ECS bromat de potasiu și un amestec de vitamine (în timp ce, în mod normal, nu furniza acest ultim produs) la un preț-momeală, ca parte a unui pachet care conține peroxid de benzoil, pentru a atrage clientela pentru întreaga gamă de aditivi pentru făină, eliminând astfel ECS;

v) în cadrul planului având drept scop eliminarea ECS, a menținut prețurile aditivilor pentru făină în Regatul Unit la un nivel scăzut în mod artificial pentru o perioadă prelungită, situație pe care o putea suporta grație mijloacelor sale financiare superioare celor ale ECS;

vi) a urmărit o politică comercială de evicțiune în ceea ce îi privește pe furnizorii RHM și Spillers, obținând de la clienți detalii precise privind ofertele făcute de alți furnizori de aditivi pentru făină (inclusiv ECS) și făcând, apoi, oferte la un preț mult mai mic decât cea mai mică ofertă a concurenței, pentru a câștiga comanda, la care se adăuga (în cazul Spillers) obligația impusă clientului de a cumpăra de la AKZO tot stocul de aditivi pentru făină.

10 Prin aceeași decizie, AKZO a fost condamnată la plata unei amenzi de 10 milioane de ECU, sau 24 696 000 HFL (articolul 2) și i s-a solicitat să pună de îndată capăt acestei încălcări (articolul 3).

11 În plus, decizia (articolul 3 al treilea, al patrulea și al cincilea paragraf) interzice AKZO să facă oferte sau să aplice prețuri sau alte condiții de vânzare a aditivilor pentru făină care ar avea ca efect plata, de către clienții cu care își dispută cu ECS comenzile, a unor prețuri diferite de cele pe care le practică pentru clienții similari. Totuși, această interdicție nu împiedică AKZO să modifice prețurile aditivilor pentru făină în funcție de anumite categorii de clienți, pentru a reflecta în mod rezonabil și obiectiv diferențele dintre costurile de producție și de livrare care decurg din volumul anual al achizițiilor clientului, importanța comenzii și alți factori de natură comercială. Decizia specifică, în acest sens, faptul că ofertele AKZO pentru morile din grupul Allied Mills nu ar putea include condiții mult mai favorabile decât cele făcute „marilor independenți”.

12 În sprijinul cererii sale, AKZO susține, în esență, următoarele motive:

– primul motiv: decizia atacată are mai multe vicii de formă cauzate de neregulile procedurii administrative;

– al doilea motiv: decizia atacată încalcă articolul 86 din tratat, întrucât Comisia interpretează și aplică în mod greșit noțiunile de poziție dominantă și de folosire abuzivă a unei poziții

dominante, constatând existența unei astfel de poziții în cadrul AKZO și calificând comportamentul AKZO drept abuziv.

13 Pentru o expunere mai amplă a faptelor, a derulării procedurii, precum și a motivelor și argumentelor părților, se face trimitere la raportul pentru ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate în cele ce urmează numai în măsura în care sunt necesare pentru raționamentul Curții.

I – Cu privire la primul motiv: neregulile procedurii administrative

14 AKZO susține că decizia are mai multe vicii de formă cauzate de neregulile procedurii administrative. În acest sens, susține, în primul rând, că nu a avut acces suficient la dosar, în al doilea rând, că ancheta Comisiei a fost incompletă și, în cele din urmă, că decizia a reținut anumite obiecții în legătură cu care nu a fost audiată.

A – Accesul la dosar

15 AKZO susține, mai întâi, că, în ciuda solicitărilor sale repetate, nu a avut acces la toate rapoartele anchetei elaborate de inspectorii Comisiei, în condițiile în care aceste documente puteau conține elemente care să-i permită să-și asigure apărarea și să confirme temeinicia poziției sale. Refuzul care i-a fost adresat se opune comportamentului pe care Comisia a declarat că îl urmează în raporturile sale referitoare la politica privind concurența.

16 În acest sens, trebuie amintit că, după cum s-a pronunțat Curtea în Hotărârea din 17 ianuarie 1984, VBVB și VBBB/Comisia, punctul 25 (43/82 și 63/82, Rec p. 19), „deși respectarea drepturilor apărării cere ca întreprinderea interesată să fi fost în măsură să-și prezinte în mod util punctul de vedere cu privire la documentele reținute de către Comisie în constatările care stau la baza deciziei sale, nu există dispoziții care să prevadă obligația Comisiei de a divulga dosarele sale părților interesate”.

17 În aceste condiții, obiecția trebuie să fie respinsă.

18 AKZO susține că, în plus, Comisia și-a bazat decizia pe două documente care nu i-au fost comunicate.

19 Primul dintre aceste documente ar reprezenta răspunsul dat de societatea Steetley Chemicals (o întreprindere care furnizează materie primă pentru fabricarea bromatului de potasiu) Comisiei în cadrul unei cereri de informații care i-a fost adresată pe baza articolului 11 din Regulamentul nr. 17, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 13, p. 204). Or, din memoriul în apărare rezultă că decizia a fost adoptată de către Comisie cu luarea în considerare a acestui document pentru a stabili costurile de producție ale Diaflex.

20 Comisia nu contestă faptul că acest document nu a fost adus la cunoștința AKZO. Aceasta se limitează la a menționa că AKZO cunoștea sau, cel puțin, putea să presupună că prețurile pe care Steetley Chemicals le-a acordat Diaflex erau mult mai mari decât cele pe care le practica față de AKZO.

21 În acest sens, este necesar să se constate că, întrucât răspunsul Steetley Chemicals nu a fost comunicat AKZO în momentul în care Comisia a elaborat concluziile, informațiile conținute în acest document nu pot fi utilizate în cadrul prezentei proceduri.

22 Cel de-al doilea document la care nu a avut acces AKZO este procesul-verbal referitor la o declarație a societății Smith, unul din „marii independenți”, dată pe parcursul unei anchete a Comisiei. Acest document se referă la presupusul sprijin pe care Diaflex l-a acordat AKZO permițându-i acesteia să încalce regimul de prețuri minime care Comisia i l-a impus, în cadrul măsurilor provizorii, prin Decizia 83/462/CEE din 29 iulie 1983 privind o procedură de aplicare a articolului 86 din Tratatul CEE (IV/30.698 – ECS/AKZO – măsuri provizorii, JO L 252, p. 13, denumită în continuare „decizia privind măsurile provizorii”).

23 Comisia a replicat că această declarație, conținută într-o notă scrisă de mână de către unul din inspectorii săi, face parte dintre-un dosar despre care AKZO a putut lua cunoștință la sediul Comisiei.

24 Trebuie menționat că această notă nu figurează în dosarele aduse în fața Curții, nici în dosarul procedurii administrative și nici în anexele la memoriile Comisiei. Prin urmare, Comisia nu a putut proba că acest document a fost adus la cunoștința AKZO. În aceste condiții, nota nu poate fi folosită pentru a demonstra caracterul abuziv al comportamentului AKZO.

B – Anchetă incompletă

25 AKZO susține că ancheta Comisiei este incompletă, în special pentru că a neglijat structura costurilor societăților implicate și politica de preț a principalilor concurenți AKZO în sectorul aditivilor pentru făină.

26 Întrucât scopul anchetei era de a stabili faptele care au dus la comiterea încălcării, eventualele sale discordanțe nu reprezintă nereguli procedurale. Acestea nu trebuie să fie luate în considerare atunci când se verifică dacă faptele sunt corecte din punct de vedere material și dacă pot să justifice concluziile elaborate. Această anchetă are în vedere motivele de fond avansate de AKZO.

C – Încălcarea obligației de a audia întreprinderea

27 AKZO susține că decizia reține obiecții importante cu privire la care nu a avut ocazia să-și facă cunoscut punctul său de vedere pe parcursul procedurii administrative. Deși a fost audiată cu privire la realitatea materială a anumitor fapte, AKZO subliniază că nu a fost audiată cu privire la calificarea juridică a acestora drept abuz.

28 Obiecțiile în cauză se referă la utilizarea bromatului de potasiu ca produs-momeală, cererile de informații adresate de AKZO anumitor clienți pentru a obține detalii precise cu privire la ofertele făcute de concurenți și contractul de exclusivitate impus clientului.

29 Comunicarea obiecțiilor trebuie să specifice, în mod clar, faptele pe care se bazează Comisia, precum și clasificarea ce le-a fost dată.

30 Trebuie menționat faptul că a îndeplinit această cerință, în ceea ce privește utilizarea bromatului de potasiu drept produs-momeală. Scrisoare care însoțește comunicarea obiecțiilor (punctul 10) pune, în fapt, acest produs, în momentul în care este analizat comportamentul societății comerciale, pe picior de egalitate cu amestecurile de vitamine, care, în opinia Comisiei, au fost vândute de AKZO la prețuri-momeală.

31 În ceea ce privește obținerea de informații de către AKZO și a contractul de exclusivitate, trebuie subliniat faptul că, în comunicarea obiecțiilor (punctul 70), Comisia a calificat drept

abuzivă strategia globală AKZO constând în încercarea de a elimina ECS din sectorul materialelor plastice, emițând amenințări și apoi, după eșecul demersului său, de a pune în aplicare planul său vizând falimentarea ECS. Diferitele componente ale planului au fost descrise în partea din comunicarea obiecțiilor care se referă la „punerea în aplicare a planului de a elimina ECS” (punctul 27 și urm.) Printre acestea s-au numărat obținerea de informații și contractul de exclusivitate. Nu există, prin urmare, nici o atingere a dreptului la apărare al reclamantei.

32 În final, AKZO susține, cu privire la obiecțiile referitoare la prețurile anormal de mici, că nu a putut să-și facă cunoscut punctul de vedere cu privire la caracterul fix sau variabil al unora dintre costurile sale de producție, în condițiile în care acest aspect era crucial, având în vedere criteriul legalității care sugerează ca ar trebui aplicat în evaluarea comportamentului unei societăți comerciale cu poziție dominantă.

33 Acest motiv nu poate fi reținut. Răspunsul AKZO la comunicarea obiecțiilor a fost singurul care a evidențiat divergențele de opinie dintre părți cu privire la caracterul fix sau variabil al anumitor elemente ale costului. Cu toate acestea, AKZO a avut posibilitatea de a-și face cunoscut punctul de vedere în răspunsul la întrebările care i-au fost adresate de reprezentanții Comisiei în legătură cu acest subiect în cursul audierii din 18 iunie 1985 (p. 33 și următoarele din raportul audierii).

II – Cu privire la al doilea motiv: încălcarea articolului 86 din tratat

34 În opinia AKZO, Comisia a încălcat articolul 86, întrucât:

– decizia atacată a definit în mod incorect piața peroxidilor organici drept piață relevantă, a considerat în mod greșit că piața peroxidilor organici este o piață unică și, în sfârșit, s-a bazat pe elemente incorecte în stabilirea existenței unei presupuse poziții dominante;

– decizia atacată a stabilit în mod greșit că a existat un comportament abuziv din partea AKZO.

A – Cu privire la existența unei poziții dominante

1. Cu privire la stabilirea pieței relevante

35 Decizia consideră, în primul rând, drept piață relevantă piața peroxidilor organici (inclusiv peroxidul de benzoil folosit în industria materialelor plastice), pe motiv că este vorba despre o piață de pe care AKZO a dorit, pe termen lung, să elimine ECS (punctul 66). În plan subsidiar, decizia consideră că abuzul s-a produs pe piața aditivilor pentru făină (inclusiv peroxidul de benzoil folosit în sectorul morăritului) în Regatul Unit și Irlanda (punctul 91).

36 Este necesar, mai întâi, să se analizeze dacă a fost înțemeiată definirea de către Comisie a pieței peroxidilor organici drept piață relevantă.

37 AKZO contestă această delimitare, având în vedere faptul că obiectul deciziei nu se referă la comportamentul său pretins ilicit în domeniul aditivilor pentru făină. În acest sens, amintește decizia luată de Curte în Hotărârea din 6 martie 1974, Commercial Solvents/Comisia, punctul 21 (6/73 și 7/73, Rec., p. 223), că piața pe care se manifestă efectele abuzului este „lipsită de importanță în ceea ce privește determinarea pieței de luat în considerare pentru constatarea unei poziții dominante”.

38 Acest argument trebuie examinat în lumina circumstanțelor specifice ale speței de față.

39 În acest sens, trebuie subliniat, mai întâi, că peroxidul de benzoil, unul din principalii peroxizi organici, utilizat în producția de materiale plastice, este de asemenea unul din principalii aditivi pentru făină dată fiind utilizarea sa ca agent de înălbire pentru făină în Regatul Unit și în Irlanda.

40 Trebuie amintit, de asemenea, că înainte de anul 1979 ECS opera numai în sectorul aditivilor pentru făină. Numai în cursul anului respectiv a hotărât să-și extindă activitățile în sectorul materialelor plastice. ECS nu deținea, prin urmare, în momentul declanșării conflictului, decât o cotă de piață extrem de redusă în acest sector.

41 Mai mult, este de necontestat că, pentru AKZO, sectorul materialelor plastice era mult mai important decât cel al aditivilor pentru făină, întrucât obținea din acest sector o cifră de afaceri net superioară.

42 Prin urmare, AKZO practica reduceri de preț într-un sector – cel al aditivilor pentru făină – care era esențial pentru ECS, dar care pentru sine nu avea decât o importanță limitată.

43 În plus, AKZO avea posibilitatea să compenseze orice eventuale pierderi suferite în sectorul aditivilor pentru făină, prin intermediul profitului obținut din activitățile în sectorul materialelor plastice, o posibilitate de care ECS nu dispunea.

44 În ultimul rând, din declarațiile unui oficial AKZO (anexa 20 la comunicarea obiecțiilor, p. 35), care vor fi luate în considerare în momentul examinării obiecțiilor cu privire la amenințări, rezultă că această societate nu a adoptat comportamentul său pentru a-și consolida poziția în sectorul aditivilor pentru făină, ci pentru a o menține pe cea pe care o avea în sectorul materialelor plastice, împiedicând ECS să-și extindă activitățile.

45 În aceste condiții, Comisia era îndreptățită să considere că piața peroxizilor organici era o piață relevantă, chiar și în cazul în care comportamentul abuziv reproșat avea drept scop subminarea activității principale a ECS pe o piață diferită.

46 Considerând că nu a reușit să se mențină pe piața peroxizilor organici, AKZO obiectează în continuare față de faptul că nu s-a realizat de către Comisie o verificare aprofundată a acestei piețe. Pe de o parte, aceasta nu a analizat prețurile oferite de AKZO la prețuri de ruinare în acest sectorul, în ciuda faptului că o parte semnificativă din acuzațiile ECS făceau referire la ele. Pe de altă parte, nu a verificat dacă poziția AKZO în sectorul peroxizilor organici s-a consolidat ca urmare a comportamentului său în ceea ce privește aditivii pentru făină.

47 În acest sens, este suficient să se observe că aceste elemente care se referă la caracterul abuziv al comportamentului nu sunt relevante în ceea ce privește delimitarea pieței în cauză.

48 În ultimul rând, AKZO susține că această piață nu poate, în niciun caz, să fie considerată ca o piață unică în lipsa evidentă a unei posibilități de interschimbare între peroxizii organici. În plus, aceștia nu pot fi reuniți pe aceeași piață pe motivul unei presupuse complementarități, întrucât clienții nu se adresează aceluiași furnizor pentru a-și satisface toate nevoile legate de peroxizi.

49 Decizia (punctul 7) arată că peroxizii organici sunt produse chimice care joacă un rol-cheie în fabricarea de materiale plastice, care sunt utilizați ca „inițiatori” pentru diverse operațiuni. Principalele trei domenii de aplicare sunt următoarele:

- inițiatori ai procesului de polimerizare sau de copolimerizare ai monomerilor de vinil,
- agenți de întărire ai elastomerilor și rășinilor,
- agenți de reticulare ai etilenelor/propilenelor și ai cauciucului sintetic sau ai siliconilor.

50 Decizia precizează în continuare (punctul 8) că primele două domenii reprezintă 40 % din consumul de peroxizi organici, în timp ce al treilea ajunge la circa 10 % din acesta.

51 Curtea a stabilit în Hotărârea din 11 decembrie 1980, L'Oréal/De Nieuwe AMCK, punctul 25 (31/80, Rec., p. 3775), că în scopul examinării poziției, prezumtiv dominantă, a unei întreprinderi pe o piață determinată, „condițiile concurenței trebuie... să fie apreciate în cadrul pieței care reunește totalul produselor care, în funcție de caracteristicile lor sunt în mod deosebit capabile să îndeplinească cerințele constante și sunt puțin interschimbabile cu alte produse”.

52 Trebuie menționat faptul că peroxizii organici pot, cu siguranță, fi individualizați în ceea ce privește formula, concentrația sau prezentarea acestora pentru a satisface nevoile specifice ale clienților. Nu este mai puțin adevărat că 90 % și-au găsit utilizarea în diferite operațiuni din industria materialelor plastice și, prin urmare, sunt în măsură să îndeplinească nevoi constante în sensul hotărârii citate anterior. În plus, peroxizi organici nu sunt expuși la concurența altor produse, cum sunt compușii pe bază de sulf, utilizați în domeniul limitat al vulcanizării cauciucului sintetic, pentru că aceștia din urmă nu pot să-i înlocuiască în totalitate, deoarece nu dețin toate proprietățile tehnice cerute.

53 În ultimul rând, din documentele interne (anexa 2 la comunicarea obiecțiilor) rezultă că chiar AKZO consideră că peroxizii organici aparțin unei piețe unice, întrucât evaluează global cota sa de piață în ceea ce privește aceste produse.

54 Din aceste considerente rezultă că motivele prezentate de către AKZO pentru a contesta delimitarea pieței în cauză trebuie să fie respinse.

2. Cu privire la poziția dominantă

55 Comisia consideră că AKZO ocupă o poziție dominantă pe piața peroxizilor organici, bazându-se pe cota de piață a acesteia și pe existența unei serii de factori care, asociați acestei cote de piață, i-ar oferi o superioritate evidentă.

56 Punctul 69 al deciziei descrie acești factori după cum urmează:

„i) Cota de piață AKZO nu este singura importantă în sine, dar este echivalentă cu cea a tuturor celorlalți producători reuniți;

ii) exceptând Interrox și Luperox, ceilalți producători nu au decât o gamă restrânsă de produse și/sau nu au importanță decât la nivel local;

iii) cota de piață deținută de AKZO (precum și cea a producătorilor de pe pozițiile a doua și a treia, adică Interrox și Luperox) a rămas constantă în cursul perioadei examinate și AKZO a

respins permanent toate atacurile la care a fost supusă din partea producătorilor mai puțin importanți;

iv) AKZO a fost capabilă, chiar și în perioade cu o conjunctură defavorabilă, să-și mențină marja globală, crescând regulat prețurile și/sau volumele sale de vânzare;

v) AKZO oferă o gamă de produse mult mai vastă decât a oricăruia dintre concurenții ei, are organizația de marketing cea mai dezvoltată din punct de vedere tehnic și comercial, precum și cunoștințe avansate în materie de securitate și toxicologie;

vi) din propriile declarații, AKZO era capabilă să-și elimine în mod eficient de pe piață concurenții „dificili” (exceptând ECS) sau de a-i slăbi puternic: exemplul SCADO, printre altele, arată în mod evident că AKZO are capacitatea de a exclude un producător mai puțin puternic, dacă dorește acest lucru;

vii) după ce a eliminat astfel de producători, posibil periculoși în ciuda dimensiunii lor reduse, AKZO a putut ridica prețul produsului la care i se făcea concurență.”

57 AKZO contestă evaluarea cotei sale de piață, precum și realitatea sau relevanța altor elemente reținute în decizie. În special, aceasta susține că a fost evaluată eronat cota sa de piață, întrucât Comisia nu trebuia să considere piața peroxizilor organici drept piață unică. De asemenea, susține că faptul de a oferi o gamă mai largă de produse decât concurenții săi nu poate constitui dovada unei poziții dominante.

58 Aceste argumente nu pot fi reținute. Întrucât piața peroxizilor organici a fost considerată pe bună dreptate piață unică, cota de piață a AKZO trebuie să fie calculată ținând seama de peroxizii organici ca un întreg. Din această perspectivă, este evident că faptul de a oferi o gamă mai largă de produse decât concurenții săi contribuie la a asigura o poziție dominantă pentru AKZO pe această piață.

59 De asemenea, trebuie amintit că, potrivit propriilor documente interne, AKZO dispunea, între 1979 și 1982, de o cotă de piață constantă de 50 % (anexele 2 și 4 la comunicarea obiecțiilor și tabelul A atașat la comunicarea obiecțiilor). De asemenea, AKZO nu a furnizat elemente care să demonstreze că această cotă s-a diminuat în cursul anilor următori.

60 În ceea ce privește cotele de piață, Curtea a stabilit (Hotărârea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche, punctul 41, 85/76, Rec. p. 461) că acele cote extrem de importante constituie ele însele, cu excepția unor situații excepționale, dovada existenței unei poziții dominante. Acesta este și cazul unei cote de 50 % cum este cea constatată în speța de față.

61 De asemenea, Comisia a observat pe bună dreptate că alte elemente contribuie la poziția dominantă a AKZO de pe piață. Pe lângă faptul că se consideră lider mondial pe piața peroxizilor, trebuie remarcat faptul că AKZO deține, după propriile sale declarații, organizația de marketing cea mai dezvoltată atât din punct de vedere comercial, cât și tehnic, și cunoștințe mai vaste decât cele ale concurenților săi în materie de securitate și de toxicologie (anexele 2 și 4 la comunicarea obiecțiilor).

62 Prin urmare, motivele prin care AKZO contestă faptul că deține o poziție dominantă pe o piața peroxizilor organici în ansamblul său trebuie, prin urmare, să fie respinse.

B – Cu privire la existența unei folosiri abuzive a unei poziții dominante

1. Considerații preliminare – Criteriul legalității comportamentului unei întreprinderi dominante în materie de prețuri

63 Conform deciziei atacate (punctul 75), AKZO s-a folosit în mod abuziv de poziția sa dominantă încercând să elimine ECS de pe piața peroxidilor organici, în principal prin reduceri de prețuri masive și prelungite în sectorul aditivilor pentru făină.

64 Conform Comisiei, articolul 86 nu consideră costurile criteriul decisiv pentru a stabili caracterul abuziv al reducerilor de prețuri operate de o întreprindere dominantă (punctul 77 din decizie). Un astfel de criteriu nu ia în considerare obiectivele generale ale regulilor comunitare privind concurența definite la articolul 3 litera f) din tratat, în special necesitatea de a împiedica atingerile aduse unei structuri efective a concurenței pe piața comună. Un criteriu mecanic nu ar acorda suficientă greutate aspectului strategic al comportamentului axat pe reducerea prețurilor. O reducere de preț ar putea fi motivată de o intenție anticoncurențială, independent dacă agresorul își stabilește prețurile mai sus sau mai jos decât costurile sale, indiferent de modul în care acestea sunt înțelese (punctul 79 din decizie).

65 Cu toate acestea, o analiză amănunțită a costurilor unei întreprinderi dominante ar putea juca un rol important în evaluarea caracterului normal sau anormal care ar trebui să fie atribuit comportamentului său în materie de prețuri. Efectele de excludere ale unei campanii de reduceri a prețurilor desfășurată de un producător dominant ar putea fi atât de evidente încât nu ar mai fi necesar să se stabilească intenția de a elimina un concurent. Cu toate acestea, în cazul în care nivelul scăzut al prețurilor mici poate da naștere unor interpretări diferite, poate fi necesar, pentru a demonstra existența a crimei, de asemenea, și să stabilească intenția de a elimina un concurent sau de a restricționa concurența (punctul 80 din decizie).

66 AKZO contestă relevanța principiului legalității adoptat de Comisie, care este, în opinia sa, neclar sau, în orice caz, inaplicabil. Aceasta susține că ar fi necesară reținerea de către Comisie a unui criteriu obiectiv, bazat pe costurile sale.

67 În acest sens, susține că problema legalității unui anumit nivel de preț nu poate fi separată de situația concretă a pieței în care a fost stabilit prețul respectiv. Nu există niciun abuz de poziție dominantă atunci când întreprinderea dominantă încearcă să obțină un preț de vânzare optim și o marjă de acoperire pozitivă. Un preț ar fi optim în cazul în care întreprinderea s-ar aștepta în mod rezonabil ca oferta unui alt preț sau absența unui preț să conducă, pe termen scurt, la un profit din exploatare mai puțin favorabil. În plus, marja de acoperire este pozitivă în cazul în care valoarea comenzii depășește suma costurilor variabile.

68 Un criteriu bazat pe încercarea de a obține un preț optim pe termen scurt nu ar putea fi respins, pentru că ar pune în pericol, pe termen lung, viabilitatea întreprinderii. Întreprinderea în cauză poate lua măsuri pentru a elimina pierderile sau pentru a se separa o ramură de activitate deficitară numai după o anumită perioadă de timp. Între timp, întreprinderea ar trebui să accepte „comenzile optime” pentru a-și reduce deficitul și pentru a-și asigura continuitatea funcționării.

69 Trebuie amintit că, după cum a stabilit Curtea în Hotărârea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche, punctul 91 (85/76 Rec., p. 461), noțiunea de folosire abuzivă este o noțiune obiectivă care vizează comportamentele unei întreprinderi cu o poziție dominantă care pot să influențeze structura unei piețe în care, tocmai din cauza prezenței întreprinderii în cauză, nivelul concurenței este deja redus și care au ca efect împiedicarea, prin utilizarea unor mijloace diferite de cele care guvernează o concurență normală între produse sau servicii în

baza prestațiilor operatorilor economici, menținerea nivelului concurenței existent încă pe piață sau dezvoltarea acestei concurențe.

70 Rezultă că articolul 86 din tratat interzice unei întreprinderi dominante să elimine un concurent și să-și consolideze poziția prin alte mijloace decât cele care țin de o concurență prin merite. Din această perspectivă, totuși, nu orice concurență prin prețuri poate fi considerată legitimă.

71 Prețurile inferioare mediei costurilor variabile (adică cele care variază în funcție de cantitățile produse) prin care o întreprindere dominantă încearcă să elimine un concurent trebuie să fie considerate abuzive. O întreprindere dominantă, de fapt, nu are nici un interes să practice astfel de prețuri decât pentru a-și elimina concurenții pentru a putea, apoi, să crească prețurile obținând profit din poziția sa monopolistă, întrucât fiecare vânzare conduce la o pierdere, respectiv suma totală a costurilor fixe (adică cele care rămân constante, indiferent de cantitățile produse) și cel puțin o parte din costurile variabile aferente unității produse.

72 În plus, prețurile inferioare mediei costurilor totale, care includ costurile fixe și costurile variabile, dar superioare mediei costurilor variabile ar trebui să fie considerate abuzive atunci când ele sunt stabilite ca parte a unui plan de eliminare a unui concurent. Aceste prețuri pot, într-adevăr, să elimine de pe piață întreprinderi care pot fi la fel de eficiente ca întreprinderea dominantă, dar care, din cauza capacității lor financiare mai reduse, nu sunt capabile să reziste concurenței care le este făcută.

73 Acestea sunt criteriile care trebuie aplicate situației din speța de față.

74 Întrucât criteriul legalității care trebuie aplicat este un criteriu bazat pe costurile și strategia întreprinderii dominante, trebuie să fie respinse obiecțiile AKZO legate de caracterul insuficient al anchetei Comisiei în ceea ce privește structura costurilor și politica prețurilor concurenților acesteia.

2. Cu privire la diverse aspecte ale abuzului

75 Presupusul comportament abuziv se referă la amenințările emise de AKZO, la sfârșitul anului 1979, împotriva ECS, precum și la prețurile oferite sau consimțite pentru trei aditivi pentru făină, din decembrie 1980, data primei oferte în litigiu, până în iulie 1983, data adoptării deciziei privind măsurile provizorii, citată anterior, care a impus AKZO să respecte un regim al prețurilor minime.

a) Cu privire la amenințări

76 Comisia a constatat că AKZO a emis amenințări împotriva ECS, în cursul întâlnirilor de la sfârșitul lui 1979 cu conducerea acestei întreprinderi, cu intenția de a-i forța să se retragă de pe piața peroxidilor organici în aplicarea lor la materialele plastice [(Articolul 1 litera i) din decizie)].

77 Akzo neagă că a amenințat ECS. Aceasta doar a informat ECS că nu poate conta pe menținerea colaborării lor în sectorul aditivi pentru făină dacă va continua să facă oferte la prețuri foarte mici în sectorul materialelor plastice. Înaintea conflictului, ECS și AKZO își livrau, de fapt, anumiți aditivi pentru făină la prețuri reduse pentru a-și completa producția insuficientă sau pentru a satisface nevoile celei care nu producea ea însăși unul din aceste produse. Astfel, AKZO livra către ECS o parte din aprovizionarea sa cu peroxid de benzoil, în timp ce ECS furniza către AKZO amestecuri de vitamine.

78 Pentru o pronunțare cu privire la temeinicia obiecției, este necesar să se cunoască conținutul discuțiilor care au avut loc la 16 noiembrie și la 3 decembrie 1979. Curtea dispune, în acest sens, de procesele-verbale ale acestor întâlniri, care au fost redactate de conducerea ECS, de o declarație a unui oficial AKZO, precum și de o notă redată de un alt responsabil al acestei întreprinderi.

79 Informațiile cuprinse în diferitele documente redactate de conducerea ECS sunt, în esență, foarte consistente (anexele 12, 13, 14, 15, 16, 17 și 18 la comunicarea obiecțiilor). Este clar că în cursul primei întâlniri AKZO și-a anunțat intenția de a efectua o reducere generală a prețurilor în sectorul aditivilor pentru făină dacă ECS va continua să vândă peroxid de benzoil în sectorul materialelor plastice, și decizia sa de a vinde, dacă era necesar, la un preț mai mic decât prețul său de revânzare, chiar dacă suferea o pierdere estimată la 250 000 UKL. În cursul celei de-a doua întâlniri, AKZO a confirmat disponibilitatea sa de a vinde, dacă este necesar, la un preț mai mic decât prețurile de revânzare.

80 Aceste întâlniri au făcut ca ECS să solicite High Court of London să interzică AKZO să-și pună în aplicare amenințările, pe motiv că era vorba despre o încălcare a articolului 86 din tratat. În cursul acestei proceduri, un oficial AKZO a relatat, sub jurământ, conținutul discuțiilor. Această declarație (Anexa 20 la comunicarea obiecțiilor, p. 35) a arătat de asemenea că AKZO era dispusă să vândă la un preț mai mic decât prețul său de revânzare și, dacă era necesar, să suporte pierderi dacă ECS nu se retrăgea de pe piața materialelor plastice.

81 Conținutul acestor întâlniri a fost încă o dată confirmat de o notă din 7 decembrie 1979 redactată de un oficial al AKZO (anexa 21 la comunicarea obiecțiilor). Aceasta menționa faptul că AKZO va lua măsuri agresive în sectorul produselor pentru mori dacă ECS nu renunța să ofere produsele sale pentru industria materialelor plastice. În plus, această nota conținea un plan detaliat, în cifre, al măsurilor care urmau să fie puse în aplicare, în cazul că ECS nu renunța. Rezultă mai ales din acest plan că AKZO intenționa să câștige toată clientela ECS, oferindu-le, la prețuri care generau pierderi, o gamă completă de aditivi pentru făină.

82 În lumina acestor fapte concordante, trebuie să se concluzioneze că, la sfârșitul anului 1979, AKZO a amenințat ECS pentru a obține retragerea acesteia de pe piața peroxidilor organici în aplicarea acestora la materialele plastice.

b) Cu privire la comportamentul AKZO în materie de prețuri

i) Costurile AKZO

83 Având în vedere criteriul utilizat pentru evaluarea comportamentului unei întreprinderi dominante în materie de prețuri, este necesar să se stabilească costurile totale și costurile variabile ale AKZO pentru fiecare dintre aditivii în cauză, în cursul perioadei analizate.

Costurile totale ale AKZO

84 Comisia a anexat la scrisoare atașată comunicării obiecțiilor (Tabelul F) o evaluare a costurilor totale ale AKZO, calculate pe baza contabilității acestei întreprinderi. Cu toate acestea, Comisia a precizat (punctul 9 din scrisoarea atașată comunicării obiecțiilor și Tabelul G) că trebuia să fie mai mari costurile totale reale ale AKZO decât cele din evaluare.

85 AKZO a anexat la memoriile sale raportul unei societăți de audit care conține, printre altele, o evaluare a acestor costuri, pentru aceeași perioadă (anexa 3 la cererea introductivă de instanță, anexa 7 la replică).

86 Aceste evaluări arată că uneori costurile totale ale AKZO sunt mai mici, alteori mai mari decât cele rezultate din evaluările efectuate de funcționarii Comisiei.

87 În timpul procedurii în fața Curții, Comisia nu a contestat aceste cifre. Pe de o parte, a afirmat că acestea îi confirmau „convingerea că a fost corect calculul costurilor pe care l-a efectuat pe baza documentelor AKZO” (punctul 104 din memoriul în apărare). Pe de altă parte, a subliniat că aceste cifre nu contraziceau teza sa „conform căreia ofertele AKZO către clienții tradiționali ai ECS au fost aproape întotdeauna generatoare de pierderi” (punctul 52 din duplică).

88 În aceste condiții, trebuie reținut că cele care figurează în raportul anexat la memoriile în apărare sunt costurile totale ale AKZO.

89 Aceste costuri, exprimate în UKL pe tonă, sunt stabilite după cum urmează:

- pentru peroxidul de benzoil 16 %:

1981: 557,90; 1982: 578,10; 1983: 519,20;

- pentru peroxidul de benzoil 20 %:

1981: 649,60; 1982: 700,29; 1983: 582,57;

- pentru bromatul de potasiu 6 %:

1981: 290,14; 1982: 316,84; 1983: 308,14;

- pentru bromatul de potasiu 10 %:

1981: 350,34; 1982: 370,98; 1983: 360;

- pentru amestecurile de vitamine (nutramin):

1981: 665,86; 1982: 714,40.

Costurile variabile ale AKZO

90 Părțile au transmis Curții estimări ale costurilor variabile ale AKZO foarte diferite. În esență, aceste diferențe se datorează faptului că părțile nu sunt de acord în ceea ce privește caracterul fix sau variabil al anumitor elemente ale costului.

91 Decizia afirmă (punctul 54) că elementele costului, cum ar fi forța de muncă, întreținerea, depozitarea și transportul trebuie să fie considerate costuri variabile, deoarece cele mai multe sisteme contabile le consideră astfel.

92 AKZO susține că singurul criteriu pentru a stabili caracterul fix sau variabil al unui element al costului este de a determina dacă acesta variază sau nu în funcție de cantitățile produse. În acest caz, costurile forței de muncă ar trebui să fie considerate ca fiind costuri

fixe. Rezultă, în fapt, din comparația evoluției costurilor anuale ale forței de muncă pentru anii 1980-1985 cu cele pentru cantitățile de produse obținute în aceeași perioadă că nu a existat nici o relație între acești doi parametri (anexa 3 la cererea introductivă de instanță, raportul de audit, în special anexa 7 la raportul respectiv).

93 Comisia a răspuns, pe de o parte, că înregistrările contabile ale AKZO arată că o bună parte din ceea ce aceasta considera costuri fixe variaua, de fapt, odată cu modificările producției (punctul 99 din memoriul în apărare) și, pe de altă parte, că AKZO a angajat, în martie 1984, doi noi muncitori pentru a crește capacitatea de producție, astfel încât există o relație între volumul forței de muncă și cel al producției (punctul 48 din duplică).

94 Trebuie subliniat faptul că un element al costului nu ține prin natura sa de costurile fixe sau de costurile variabile. Prin urmare, este necesar să se analizeze dacă, în acest caz, costurile forței de muncă au variat în funcție de cantitățile produse.

95 Din cifrele citate de AKZO rezultă că nu există o relație directă între cantitățile produse și costul forței de muncă. Astfel, în 1982 și 1983, în timp ce producția de peroxid de benzoil a AKZO a crescut, costul forței de muncă, după deducerea inflației, s-a redus. În contrast, întrucât în 1983 și 1984, producția de bromat de potasiu în această întreprindere a scăzut, costul forței de muncă, după deducerea inflației, a crescut. Costurile forței de muncă trebuie, prin urmare, în acest caz să fie considerate costuri fixe.

96 În aceste condiții, trebuie reținut că sunt costuri variabile ale AKZO cele care figurează în documentele pe care această întreprindere le-a transmis Curții.

97 Aceste costuri, exprimate în UKL pe tonă, sunt stabilite după cum urmează:

- pentru peroxidul de benzoil 16 %:

1981: 298,30; 1982: 324,70; 1983: 314,10;

- pentru peroxidul de benzoil 20 %:

1981: 352,80; 1982: 383,10; 1983: 359,50;

- pentru bromatul de potasiu 6 %:

1981: 169,40; 1982: 188,60, 1983: 200,70;

- pentru bromatul de potasiu 10 %:

1981: 229,60; 1982: 242,74; 1983: 252,56;

- pentru amestecurile de vitamine (nutramin):

1981: 541,02; 1982: 578,00.

ii) Prețurile anormal de scăzute acordate clienților ECS

98 Comisia a constatat că, aproximativ din decembrie 1980, AKZO a oferit și furnizat sistematic aditivi pentru făină către Provincial Merchants, Allied Mills și clienților ECS din

sectorul „marilor independenți”, la prețuri anormal de mici, cu intenția de a afecta viabilitatea ECS [(articolul 1, litera ii) din decizie)].

Ofertele acordate Allied și morilor din grupul Allied

99 Akzo neagă că a oferit aditivi societății Allied și morilor din grupul Allied la prețuri anormal de mici cu intenția de a elimina ECS. În primul rând, nu a avut o astfel de intenție. Aceasta a încercat doar să câștige noi clienți, pentru a-și crește cifra de afaceri și pentru a reduce scăderea semnificativă a marjelor de profit cauzate de ofertele făcute de ECS către Ranks și Spillers în 1980. În al doilea rând, prețurile oferite nu ar putea fi clasificate ca anormal de mici. Pe de o parte, cele pe care le-a propus societății Allied în ianuarie 1981, ar fi egale cu cele oferite de ECS societății Spillers în octombrie 1980. Pe de altă parte, prețurile oferite în perioada respectivă sunt mai mari decât media costurilor sale variabile.

100 Trebuie remarcat faptul că AKZO a oferit Allied și morilor din grupul Allied următoarele prețuri:

- pentru peroxidul de benzoil 16 %:

din ianuarie 1981 până în ianuarie 1983: 517,90 UKL; în februarie 1983: 512 UKL;

- pentru bromatul de potasiu 10 %:

din ianuarie 1981: 314,90 UKL;

- pentru amestecurile de vitamine:

în septembrie 1981: 565 UKL; în octombrie 1982: 455 UKL pentru un amestec ieftin.

101 În ceea ce privește amestecurile de vitamine (vândute în 1981), peroxidul de benzoil 16% și bromatul de potasiu 10%, aceste prețuri sunt mai mici decât media costurilor totale ale AKZO, dar mai mari decât costurile variabile prezentate mai sus (a se vedea punctele 89 și 97). În ceea ce privește prețul de 455 UKL, oferit de AKZO în 1982 pentru un amestec de vitamine ieftin, acesta este mai mic, în orice caz, decât media costurilor sale totale, care s-a ridicat la 714,40 UKL pentru un amestec de vitamine standard.

102 În plus, toate aceste oferte nu se pot explica decât prin dorința AKZO de a elimina ECS, și nu de a-și reface marjele de profit. Dintr-o notă redactată de unul dintre reprezentanții AKZO (anexa 51 la comunicarea obiecțiilor), aceasta din urmă a stabilit prețurile oferite Allied, în ianuarie 1981, considerând că acestea erau semnificativ mai mici decât cele percepute de ECS în raport cu Allied. Acest lucru arată că intenția AKZO nu era doar de a lua comanda, ceea ce ar fi făcut ca prețurile să nu scadă decât în măsura necesară în acest sens. În plus, oferind Allied un preț echivalent celui oferit Spillers de ECS, obiectivul AKZO era de a stabili prețurile cât mai jos posibil, fără să încalce angajamentele asumate față de High Court of London de a nu-și reduce prețurile de vânzare pentru peroxidul de benzoil cu intenția de a elimina ECS.

103 Prin urmare, Comisia a considerat pe bună dreptate că AKZO a oferit și furnizat aditivi pentru făină către Allied Mills și morilor din grupul Allied la prețuri anormal de mici, cu intenția de a afecta viabilitatea ECS.

Ofertele acordate „marilor independenți”, clienți ai ECS

104 În ceea ce privește motivul referitor la ofertele făcute „marilor independenți”, clienți ai ECS, AKZO a susținut argumente în esență identice cu cele avansate pentru a contesta motivul referitor la ofertele acordate la prețuri anormal de mici grupului Allied.

105 Trebuie remarcat faptul că Akzo a oferit „marilor independenți”, clienți ai ECS, următoarele prețuri:

- pentru peroxidul de benzoil 16 %:

în ianuarie 1981: 532 UKL; din aprilie 1981: 530 UKL;

- pentru bromatul de potasiu 6 %:

în decembrie 1980: 260 UKL; în ianuarie și aprilie 1981: 245 UKL; în iunie 1983: 320 UKL;

- pentru bromatul de potasiu 10 %:

în decembrie 1980: 339 UKL; în mai 1981: 336 UKL; în mai 1982: 325 UKL;

- pentru amestecurile de vitamine:

în decembrie 1980: 595 UKL; în mai 1981: 575 UKL; în octombrie 1982 (nutramin 50): 489 UKL; în iunie 1983 (nutramin 50): 757 UKL.

106 Trebuie amintit faptul că ofertele AKZO sunt mai mici decât media costurilor sale totale, dar mai mari decât media costurilor sale variabile, astfel cum au fost identificate mai sus (a se vedea punctele 89 și 97), și că, în cazul ofertei din octombrie 1982 privind amestecurile de vitamine, ele sunt chiar mai mici decât costurile sale variabile.

107 Ofertele din iunie 1983 privind bromatul de potasiu 6% și amestecurile de vitamine sunt, ele însele, peste media costurilor totale. Cu toate acestea, nu sunt revelatoare pentru comportamentul AKZO în timpul perioadei analizate. În fapt, acestea au fost făcute cu două zile înainte de audierea din cadrul procedurii de solicitare de măsuri provizorii (23 iunie 1983) și puțin peste o lună înainte de adoptarea deciziei privind măsurile provizorii (29 iulie 1983).

108 Trebuie remarcat, de asemenea, că prețurile oferite de AKZO în decembrie 1980 acestei părți din clientela ECS demonstrează că intenția AKZO era de a elimina pe aceasta din urmă și nu de a-și reconstitui propriile marje de profit. Aceste prețuri sunt, de fapt, mult sub ceea ce a fost necesar pentru a concura ECS, întrucât prezintă, în comparație cu prețurile practicate la acea dată de ECS pentru această categorie de clienți, o diferență de peste 70 UKL pentru peroxidul de benzoil 16 %, mai mult de 100 UKL pentru bromatul de potasiu 6% și, în fine, mai mult de 60 UKL pentru amestecurile de vitamine.

109 Prin urmare, Comisia a constatat pe bună dreptate că AKZO a oferit și furnizat aditivi pentru făină clienților ECS din sectorul „marilor independenți” la prețuri anormal de mici cu intenția de a afecta viabilitatea ECS.

iii) Prețuri selective

110 De asemenea, Comisia reproșează AKZO că făcut oferte selective clienților ECS menținând în același timp prețuri semnificativ mai mari decât cele practicate față de

cumpărătorii similari care fac parte din clientela sa obișnuită [(articolul 1 litera iii) din decizie)].

111 Din memoriile Comisiei rezultă că obiecția se referă la două categorii distincte de clienți. Pe de o parte, Comisia consideră o încălcare faptul că AKZO a oferit prețuri avantajoase „marilor independenți”, clienți ECS, menținând în același timp prețuri semnificativ mai mari față de „marii independenți” care erau clienții săi. Pe de altă parte, aceasta consideră o încălcare a articolului 86 faptul că AKZO a oferit morilor individuale din grupul Allied prețuri mai avantajoase decât cele acordate „marilor independenți” care făceau parte din clientela sa tradițională.

Cu privire la selectivitatea ofertelor făcute „marilor independenți”

112 Potrivit Akzo, obiecția este neîntemeiată atât în fapt, cât și în drept. În fapt, pentru că nu ar stabili prețuri diferite în funcție de clienții săi sau cei ai ECS. Comparația ar fi trebuit să fie făcută între clienții cu care ECS și AKZO și-au disputat comenzile și clienții AKZO care nu au primit oferte concurente. Obiecția este neîntemeiată în drept întrucât, prin stabilirea unor prețuri mai mari în ceea ce privește unii din clienții săi tradiționali, AKZO nu a adus prejudicii ECS.

113 Akzo nu a contestat că a solicitat prețuri diferite cumpărătorilor de dimensiuni comparabile. În plus, aceasta nu a adus niciun argument pentru a arăta că aceste diferențe țineau de calitatea produselor vândute sau de costurile de producție specifice.

114 Prețul practicate de AKZO față de proprii săi clienți erau mai mari decât media costurilor sale totale, în timp ce, ofertele pentru clienții ECS erau mai mici decât această medie.

115 Astfel, AKZO putea compensa, cel puțin parțial, pierderile rezultate din vânzările către clienții ECS prin profiturile obținute din vânzările către „marii independenți” care făceau parte din clientela sa. Acest comportament demonstrează că intenția AKZO nu era de a practica o politică generală de prețuri avantajoase, ci de a adopta o strategie care să elimine ECS. Obiecția este, prin urmare, întemeiată.

Cu privire la selectivitatea ofertelor făcute morilor individuale din grupul Allied

116 Comisia consideră că AKZO nu ar fi trebuit să ofere, de la ianuarie 1981, morilor individuale din grupul Allied, care erau în cea mai mare parte clienți ECS, prețuri mai avantajoase decât cele pe care le acordase „marilor independenți” care făceau parte din clienții săi proprii. Comisia justifică acest punct de vedere prin faptul că, în opinia sa, morile individuale din grupul Allied și „marii independenți” sunt clienți comparabili. În această privință, subliniază că AKZO a practicat, înainte de ianuarie 1981, față de Coxes Lock, singura moară individuală din grupul Allied care făcea parte din grupul său de clienți, prețuri identice cu cele acordate „marilor independenți”.

117 Akzo contestă obiecția pe motiv că morile individuale din grupul Allied și „marii independenți” nu sunt clienți comparabili.

118 Trebuie remarcat faptul că prețurile oferite de Akzo, în timpul conflictului, morilor individuale din grupul Allied au fost identice cu cele oferite Provincial Merchants, centrala de achiziții din grupul Allied. Aceste prețuri au fost efectiv mai avantajoase decât cele acordate „marilor independenți” care făceau parte din proprii săi clienți.

119 În acest sens, trebuie remarcat, în primul rând, faptul că politica urmată de AKZO nu a implicat discriminări între morile din grupul Allied. Într-adevăr, Akzo a oferit, începând din ianuarie 1981, prețuri identice pentru toate morile din grupul Allied, inclusiv Coxes Lock, astfel încât nu poate fi acuzată că a acordat morilor individuale din grupul Allied, clienți ai ECS, prețuri mai avantajoase decât cele acordate singurei mori din grupul respectiv care făcea parte din clientela sa.

120 Trebuie subliniat, în continuare, că nu a existat nici o politică de discriminare abuzivă între morile individuale din grupul Allied și „marii independenți”, întrucât aceste două categorii de clienți nu sunt comparabile. Pe de o parte, centrala de achiziție din grupul Allied (30 % din achizițiile de peroxid de benzoil) a beneficiat întotdeauna, indiferent de furnizor, de prețuri mai avantajoase decât cele acordate „marilor independenți”, care nu cumpărau decât cantități mici de produse (în total, 10 % din achizițiile de peroxid de benzoil). Pe de altă parte, o moară din grupul Allied putea oricând să se aprovizioneze cu aditivi prin intermediul centralei sale de achiziții. O oferta acordată unei mori individuale nu are, prin urmare, șanse reale de succes decât dacă se situează la nivelul prețului oferit centralei. În fapt, în mod normal, nu ne putem aștepta ca o moară individuală să accepte să plătească furnizorului un preț mai mare decât cel pe care îl poate obține prin intermediul centralei.

121 Rezultă că obiecția legată de selectivitatea ofertelor făcute morilor individuale din grupul Allied este neîntemeiată.

iv) Cu privire la prețurile-momeală

122 Comisia a acuzat în continuare Akzo că a oferit clienților ECS bromat de potasiu și un amestec de vitamine (în timp ce, în mod normal, nu furniza acest ultim produs) la un preț-momeală, ca parte a unui pachet care conține peroxid de benzoil, pentru a atrage clientela pentru întreaga gamă de aditivi pentru făină, eliminând astfel ECS [(articolul 1 paragraful iv) din decizie)].

Prețuri-momeală pentru bromatul de potasiu

123 Din dosar rezultă că, în opinia Comisiei, abuzul considerat a fi săvârșit de AKZO constă în faptul de a fi oferit clienților ECS bromat de potasiu la prețuri anormal de mici pentru a-i convinge să îi comande toată gama de aditivi.

124 AKZO susține că utilizarea unui produs într-o politică de prețuri-momeală are sens numai atunci când sunt oferite cantități mici din acest produs. În condițiile în care, dimpotrivă, a livrat întotdeauna cantități mari de bromat de potasiu, obiecția este neîntemeiată. Akzo subliniază faptul că nu a oferit acest produs doar clienților ECS.

125 În acest sens, trebuie remarcat faptul că din compararea costurilor de producție pentru bromatul de potasiu și a celor pentru peroxidul de benzoil rezultă că bromatul de potasiu era oferit la prețuri proporțional mai avantajoase decât peroxidul de benzoil.

126 Prețurile mai avantajoase ale bromatului de potasiu, produs pe care AKZO îl oferea, în general, în același timp cu peroxidul de benzoil, avea drept scop creșterea atractivității aditivilor oferii. Obiecția este, prin urmare, întemeiată.

Prețurile-momeală la amestecurile de vitamine

127 Comisia consideră un abuz faptul că AKZO a oferit amestecuri de vitamine la prețuri anormal de mici clienților ECS, în condițiile în care nu furniza acest produs propriei clientele.

128 Akzo contestă obiecția, subliniind că este contrazisă de fapte. Anumite mori individuale cărora AKZO le-a oferit o gamă largă de aditivi, inclusiv amestecuri de vitamine, au ales să nu achiziționeze decât peroxidul de benzoil și bromatul de potasiu. În plus, ofertele de aceste produse, sub formă de servicii oferite clienților, nu se puteau face decât la un preț foarte scăzut, date fiind prețurile competitive practicate de Vitrition, principalul furnizor de amestecuri de vitamine.

129 Trebuie remarcat că faptul că unii clienți au ales să nu cumpere amestecuri de vitamine nu este de natură să contrazică existența unui politici de prețuri-momeală din partea AKZO.

130 În plus, alți doi factori demonstrează temeinicia obiecției. În primul rând, AKZO a făcut ca gama sa de aditivi să fie mult mai atractivă incluzând, pentru clienții ECS, amestecurile de vitamine, cu toate că nu vindea acest produs principalilor săi clienți, Spillers și Ranks. În al doilea rând, a oferit aceste amestecuri la prețuri extrem de atractive întrucât, după cum ea însăși a recunoscut, acestea nu acoperă, în unele cazuri, media costurile sale variabile (punctul 185 din cerere). Prețurile competitive ale Vitrition nu justifică faptul că AKZO a oferit acest produs, având în vedere propria sa structură de costuri, la prețuri anormal de mici.

v) Cu privire la menținerea prețurilor la un nivel în mod artificial scăzut pentru o perioadă lungă de timp

131 Comisia acuză Akzo că a menținut, în cadrul planului având drept scop eliminarea ECS, prețurile aditivilor pentru făină, în Regatul Unit, la un nivel scăzut artificial pentru o perioadă lungă de timp, o situație pe care o putea suporta date fiind resursele sale financiare superioare celor ale ECS [(articolul 1, paragraful v) din decizie].

132 AKZO și Comisia sunt de acord că această obiecție se referă la prețurile oferite Ranks și Spillers.

Cu privire la prețurile oferite Ranks

133 AKZO susține că prețurile sale nu au fost abuzive, deoarece ele erau justificate de alinierea destinată contracarării ofertelor ECS sau Diaflex.

134 Comisia nu contestă, în principiu, dreptul unei întreprinderi dominante de a-și alinia prețurile. Cu toate acestea, nu acceptă faptul că prețurile AKZO au fost reduse ca urmare a puternicei concurențe exercitate de Diaflex (punctul 45 din decizie). Diferite documente aduc, de fapt, dovezi că AKZO exercita un control asupra prețurilor practicate de Diaflex. Rezultă, în acest caz, că alinierea prețurilor AKZO la prețurile Diaflex ar fi ilegală.

135 Documentele menționate de Comisie arată în special:

– că în iunie 1979, Diaflex și AKZO s-au consultat cu privire la modalitățile de a majora prețurile oferite Ranks și Spillers (anexa 119 la comunicarea obiecțiilor);

– că în 1980 unul din consilierii Diaflex a făcut referire la o lege nescrisă care interzice Diaflex să ia din clienții AKZO (117 anexa la comunicarea obiecțiilor);

- că în noiembrie 1980 Diaflex a comunicat AKZO nivelul ofertei acordate Ranks de ECS. Conform acestui document, Akzo și Diaflex ar fi trebuit să reducă prețurile acordate Ranks dacă doreau să păstreze acest client (anexa 38 la comunicarea obiecțiilor);

- că în noiembrie 1982 un oficial al AKZO a fost însărcinat să contacteze Diaflex pentru a-i convinge pe aceștia să-și mărească prețurile (anexa 120 la comunicarea obiecțiilor).

136 Rezultă din aceste documente că Akzo și Diaflex au menținut contacte strânse în ceea ce privește politica de urmat în materie de prețuri în perioada premergătoare deciziei privind măsurile provizorii. În aceste condiții, Comisia putea considera că alinierea AKZO la prețurile practicate de Diaflex erau ilegale. Prin urmare, nu se pot lua în considerare ofertele Diaflex în cadrul analizei obiecțiilor.

137 În ceea ce privește peroxidul de benzoil 20 %, trebuie remarcat faptul că AKZO a practicat, față de Ranks, din ianuarie 1981 până în martie 1982, prețul de 640 UKL fără a concura cu oferte ale altor întreprinderi, altele decât Diaflex. În martie 1982, AKZO redus prețul la 629 UKL pentru a contracara oferta unui agent economic independent care avea o valoare echivalentă. Aceasta ofertă nu justifică faptul că AKZO a menținut acest preț până în momentul în care a fost pronunțată decizia privind măsurile provizorii, deoarece, ulterior, nu a trebuit să facă față altor oferte competitive. Prețurile de 640 și 629 UKL erau mai mici decât media costurilor sale totale, dar mai mari decât media costurilor sale variabile menționate mai sus (a se vedea punctele 89 și 97).

138 În ceea ce privește bromatul de potasiu 10 %, AKZO a practicat, din ianuarie 1981 până în martie 1982, un preț de 314 UKL, din martie 1982 până în februarie 1983 unul de 309 UKL, din februarie 1983 până în iunie 1983 cel de 325 UKL, și în final, începând din iunie 1983, un preț de 339 UKL. Aceste prețuri, acordate în lipsa unor oferte concurente, erau mai mici decât media costurilor sale totale, dar mai mari decât media costurilor sale variabile.

139 Rezultă că prețurile practicate de AKZO în ceea ce privește Ranks nu au fost influențate de oferte concurente, cu excepția celei de 629 UKL în ceea ce privește peroxidul de benzoil (martie 1982).

140 Menținând prețuri mai mici decât media costurilor sale totale pe o perioadă lungă de timp fără o justificare obiectivă, AKZO a putut astfel aduce prejudicii ECS descurajând-o pe aceasta să-i atace clientela.

Cu privire la prețurile oferite Spillers

141 Din motivele menționate mai sus, nu este necesar să se ia în considerare ofertele făcute societății Spillers de societatea Diaflex.

142 În ceea ce privește peroxidul de benzoil 16 %, trebuie remarcat faptul că AKZO a oferit Spillers un preț de 489 UKL din noiembrie 1980 până în martie 1982. Acest preț era inferior mediei costurilor totale ale Akzo, dar superioare mediei costurilor sale variabile, astfel cum au fost menționate mai sus (a se vedea punctele 89 și 97). Acest fapt nu se explică prin necesitatea de a contracara ofertele concurente.

143 Prin urmare, AKZO practicat față de Spillers, întotdeauna în ceea ce privește peroxidul de benzoil, prețuri mai avantajoase (425 UKL din martie 1982 și 435 UKL din iunie 1983), care, cu toate acestea, nu includeau suma reprezentând cheltuielile de transport pe care AKZO le

estima la 35 UKL pe tonă (anexa 3 la cererea introductivă de instanță). Din dosar nu rezultă că au existat, în această perioadă, oferte concurente.

144 În ceea ce privește bromatul de potasiu 10 %, trebuie remarcat faptul că AKZO a oferit pe durata întregii perioade vizate, fără a se confrunța cu oferte concurente, un preț de 309 UKL, care era inferior mediei costurilor sale totale, dar superior mediei costurilor sale variabile.

145 Rezultă că, similar prețurilor oferite Ranks de AKZO, cele oferite Spillers nu erau influențate de oferte concurente.

146 Menținând prețuri mai mici decât media costurilor sale totale, pe parcursul unei perioade lungi de timp fără o justificare obiectivă, AKZO a putut astfel aduce prejudicii ECS descurajând-o pe aceasta să-i atace clientela.

vi) Cu privire la obținerea de informații despre ofertele concurente și contractul de exclusivitate

147 În continuare, Comisia consideră un abuz din partea AKZO faptul că aceasta a urmat o politică comercială de excludere în ceea ce îi privește pe furnizorii societăților RHM și Spillers, obținând de la acești clienți detalii precise cu privire la ofertele făcute de ceilalți furnizori de aditivi pentru făină și făcând apoi o ofertă la un preț mult inferior celei mai mici oferte a concurenței, la care Comisia adaugă (în cazul Spillers) obligația clientului de a cumpăra de la AKZO tot necesarul de aditivi pentru făină [(articolul 1, paragraful vi) din decizie)].

148 În ceea ce privește obținerea de informații, trebuie remarcat faptul că, atunci când o astfel de practică se înscrie, la fel ca în speța de față, într-un plan de eliminare a unui concurent, nu poate fi considerată ca un mijloc normal de a face concurență.

149 În ceea ce privește contractul de exclusivitate, trebuie amintit că, prin Hotărârea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, citată anterior, punctul 89, Curtea a stabilit că pentru o întreprindere aflată în poziție dominantă pe o piață, faptul de a lega – chiar la cererea acestora – cumpărătorii printr-o obligație sau o promisiune de a se aproviziona pentru toate sau pentru o parte substanțială a nevoilor lor exclusiv de la întreprinderea respectivă reprezintă o folosire în mod abuziv a unei poziții dominante în sensul articolului 86 din tratat.

150 Prin urmare, contractul încheiat de Akzo cu Spillers trebuie să fie considerat drept o practică abuzivă.

III – Cu privire la măsurile impuse

151 AKZO susține că unele din măsurile care i-au fost impuse pentru a pune capăt încălcării trebuie să fie anulate.

152 Aceste măsuri, stabilite la paragrafele al treilea și al cincilea din articolul 3 din decizie, interzic AKZO să practice prețuri diferențiate în raport cu clienții de dimensiuni comparabile și, în special, să acorde morilor individuale din grupul Allied prețuri mai favorabile decât cele acordate „marilor independenți”.

Cu privire la interzicerea unor prețuri diferențiate

153 Articolul 3 paragraful al treilea din decizie este formulat după cum urmează:

„În special, dar fără a aduce atingere altor obligații care decurg din articolul 1 paragrafele i)-vi), AKZO Chemie BV și filialele sale se vor abține (cu excepția îndeplinirii comenzilor la prețurile acceptate înainte de data notificării prezentei decizii) de la a face oferte sau aplica prețuri sau alte condiții de vânzare pentru aditivii pentru făină în cadrul Comunității care ar avea drept consecință plata, de către clienții pentru care își dispută comenzile cu ECS, a unor prețuri diferite de cele practicate de AKZO Chemie BV față de clienți comparabili.

152 În opinia AKZO, măsura nu este echitabilă. Aceasta o plasează, în fapt, în fața unei alternative în cazul în care ECS îi abordează clienții: fie să-și alinieze și să-și extindă asupra tuturor clienților săi de dimensiuni comparabile prețurile pe care a trebuit să le stabilească pentru a-și păstra clientul, ceea ce ar fi foarte costisitor, fie să-și piardă clientul.

155 În acest sens, trebuie subliniat faptul că decizia atacată vizează împiedicarea repetării încălcării și eliminarea consecințelor acesteia. Din această perspectivă dispoziția menționată ar trebui înlocuită. Pe de o parte, interzice AKZO să se adreseze noilor clienți ai ECS și să le ofere prețuri avantajoase, fără a extinde acest beneficiu și față de propria sa clientelă. Pe de altă parte, îi interzice, în cazul în care ECS ar încerca să-și recâștige clientela preluată în mod incorect, să-și alinieze prețurile, fără ca de acest avantaj să beneficieze clientela sa.

156 În schimb, situația descrisă de AKZO în sprijinul susținerilor sale nu este vizată de această dispoziție. În fapt, aceasta nu-i interzice să procedeze la alinieri defensive, fie și în raport cu prețurile ECS, pentru a-și păstra clienții care au fost ai săi încă de la început.

157 Dispoziția incriminată nu poate fi descrisă ca fiind inequitabilă, întrucât se limitează la a interzice societății AKZO să își continue comportamentul ilegal și la a permite societății ECS să restabilească situația care era înaintea conflictului. Prin urmare, obiecția trebuie să fie respinsă.

Cu privire la ofertele acordate morilor individuale din grupul Allied

158 Articolul 3 paragraful al cincilea este redactat după cum urmează:

«Pentru a evita orice incertitudine în acest sens, se precizează că ofertele făcute de AKZO Chemie BV pentru furnizarea de aditivi pentru făină diferitelor mori din grupul Allied Mills nu vor conține condiții semnificativ mai favorabile decât cele făcute „marilor independenți”».

159 În cursul examinării obiecțiilor referitoare la prețurile selective, s-a constatat că morile individuale din grupul Allied și „marii independenți” nu se află într-o situație comparabilă. Prin urmare, nu s-a produs nicio discriminare interzisă de articolul 86.

160 Solicitând AKZO să ofere morilor individuale din grupul Allied prețuri echivalente celor acordate „marilor independenți”, Comisia i-a impus o condiție care depășește ceea ce este necesar pentru a asigura respectarea interzicerii discriminării, prevăzută de articolul 86 litera c) din tratat. Prin urmare, paragraful al cincilea al articolului 3 din decizie trebuie să fie anulat.

IV – Cu privire la amendă

161 În subsidiar, AKZO solicită ca amenda care i-a fost aplicată prin articolul 2 din decizie să fie anulată sau, cel puțin, redusă.

162 În acest sens, trebuie remarcat faptul că încălcarea comisă de AKZO este una deosebit de gravă, întrucât comportamentul incriminat viza împiedicarea unui concurent de la a-și extinde activitățile pe o piață pe care AKZO ocupa o poziție dominantă.

163 Cu toate acestea, trei elemente conduc la reducerea amenzii. Trebuie menționat, în primul rând, în ceea ce privește prețurile anormal de mici oferite sau acordate de AKZO atât clienților săi, cât și celor ai ECS, că abuzurile de acest tip aparțin unui domeniu de drept în care regulile privind concurența nu au fost niciodată specificate. Trebuie să se ia în considerare, pe de altă parte, impactul limitat al conflictului dintre Akzo și ECS, întrucât încălcarea nu a influențat semnificativ cotele respective ale celor două întreprinderi în sectorul aditivilor pentru făină. Rezultă în fapt din decizie (punctul 18) că, înainte de conflict, ECS deținea 35 % din acest sector față de 30 % în 1984, în timp ce AKZO a crescut de la 52 la 55 %. În ultimul rând, Comisia nu putea face din nerespectarea deciziei privind măsurile provizorii, constând în alinierea la prețurile Diaflex, o circumstanță agravantă care ar putea justifica nivelul ridicat al amenzii. În fapt, această decizie permitea alinierea la prețul oricărui concurent, fără a exclude alinierea la prețurile Diaflex. Prin urmare, Comisia era cea care, din momentul în care a obținut dovezi că Diaflex nu era un concurent real și că alinierea prețurilor nu a fost făcută cu bună credință, să facă uz de competența de a sancționa care îi era rezervată.

164 În aceste condiții, este necesar să se reducă amenda cu o pătrime și să fie stabilită la 7 500 000 ECU sau 18 522 000 HFL.

Cu privire la cheltuielile de judecată

165 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, trebuie obligată la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor legate de procedura ordonanței președințiale.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a cincea)

declară și hotărăște:

- 1) Anulează articolul 1 paragraful iii) din Decizia 85/609/CEE a Comisiei din 14 decembrie 1985 privind o procedură în temeiul articolului 86 din Tratatul CEE este anulat, în măsura în care face referire la ofertele făcute de AKZO morilor individuale din grupul Allied.
- 2) Anulează articolul 3 alineatul (5) din decizie.
- 3) Amenda este fixată la 7 500 000 ECU, respectiv 18 522 000 HFL;
- 4) În privința celorlalte aspecte, acțiunea este respinsă.
- 5) Reclamanta este obligată la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor legate de procedura ordonanței președințiale

Moitinho de Almeida	Rodríguez Iglesias	
Slynn	Joliet	Zuleeg

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 3 iulie 1991.

Grefier
J.-G. Giraud

Preşedintele Camerei a cincea
J. C. Moitinho de Almeida